

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.08.2015, sp. zn. 5 Tdo 799/2015, ECLI:CZ:NS:2015:5.TDO.799.2015.1

Číslo: 39/2017

Právní věta: Rozhodnutí soudu o povinnosti obviněného nahradit poškozeným majetkovou škodu (§ 228 a násl. tr. ř.), kterou jim způsobil trestnými činy poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku nebo zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, nebrání okolnost, že tito poškození věřitelé přihlásili své neuspokojené pohledávky v insolvenčním řízení, které dosud neskončilo a které je vedeno nikoli ohledně majetku obviněného, ale ohledně majetku obchodní společnosti, jejímž jménem obviněný při spáchání trestné činnosti jednal. V rozsahu, v jakém budou poškození věřitelé uspokojeni v insolvenčním řízení z majetku právnické osoby jako dlužníka, zanikne povinnost obviněného k náhradě škody ve vztahu k týmž uspokojeným pohledávkám.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.08.2015

Spisová značka: 5 Tdo 799/2015

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Adhezní řízení, Poškození věřitele, Zvýhodnění (zvýhodňování) věřitele

Předpisy: § 222 tr. zákoníku

§ 223 tr. zákoníku

§ 228 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal obviněný L. P., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 8 To 509/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 3 T 22/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Třebíči ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. 3 T 22/2014, byl obviněný L. P. uznán vinným trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. b) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále ve zkratce „tr. zák.“), a přečinem zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), kterých se dopustil skutky podrobně popsány pod body 1. a 2. ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

2. Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 223 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 2 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 30 měsíců. Postupem podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o uplatněných nárocích poškozených na náhradu škody.

3. Proti zmíněnému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 8 To 509/2014, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání

4. Obviněný L. P. podal prostřednictvím svého obhájce dne 2. 4. 2015 proti citovanému usnesení Krajského soudu v Brně dovolání, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Podle názoru obviněného soudu v předchozím řízení nesprávně hodnotily důkazy a nezabývaly se ani otázkou, kdy se dozvěděl o stavu úpadku obchodní společnosti P., s. r. o. Jak dále obviněný zdůraznil, nemohl spáchat trestný čin, protože jde především o obchodní spor s věřiteli, kteří uplatňují své pohledávky v dosud neukončeném insolvenčním řízení. Obviněný vznesl námitky rovněž proti výroku o náhradě škody, kterému v této souvislosti vytkl, že poškození uplatnili své nároky v insolvenčním řízení proti jmenované obchodní společnosti, a nikoli proti němu jako fyzické osobě. Proto je přesvědčen, že věřitelé nemohou uplatňovat své nároky současně v adhezním řízení a v insolvenčním řízení. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené rozhodnutí a aby podle § 265l tr. ř. přikázal věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

6. Pokud jde o dovolací důvody, obviněný L. P. opírá své dovolání o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 2 písm. a) až k) tr. ř.

7. K výkladu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin se jedná. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. Tomuto dovolacímu důvodu však neodpovídá jen obecné tvrzení obviněného, podle něhož se soudy nižších stupňů údajně nevyřadily se všemi podstatnými důkazy a nečinily správná skutková zjištění.

IV.

Důvodnost dovolání

8. V návaznosti na uvedené závěry k výkladu a použití dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se Nejvyšší soud zabýval obecnou námitkou obviněného L. P., kterou zpochybnil naplnění subjektivní stránky přečinu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným pod bodem 2. ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Tato námitka sice formálně odpovídá citovanému dovolacímu důvodu, byť ji obviněný rovněž založil především na polemice se skutkovými zjištěními, ale Nejvyšší soud ji nepovažuje za důvodnou. K tomu je třeba připomenout, že posuzovaného trestného činu se dopustí ten, kdo jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tak značnou škodu. Znak objektivní stránky této skutkové podstaty trestného činu spočívající ve „zvýhodnění jiného věřitele“ je naplněn tehdy, jestliže dlužník, který je v úpadku (resp. osoba jednající jeho jménem ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku), poskytne zvýhodněnému věřiteli takové plnění, které neodpovídá zásadě poměrného a rovnoměrného uspokojení všech věřitelů a jehož by dosáhli v konkursu [viz zejména § 1 písm. a), § 5 písm. a), § 244 a § 306 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů], a to na úkor ostatních věřitelů téhož dlužníka (viz rozhodnutí pod č. [6/2005-I.](#) Sb. rozh. tr.). Podstata trestného činu zde tedy spočívá v tom, že zvýhodněný věřitel sice dostal od dlužníka plnění, na které by jinak měl právní nárok, avšak v důsledku úpadku dlužníka došlo plným nebo vyšším uspokojením pohledávky konkrétního (zvýhodněného) věřitele k poškození ostatních věřitelů tohoto dlužníka.

9. Pokud jde o subjektivní stránku posuzovaného trestného činu, předpokladem trestní odpovědnosti za jeho spáchání je úmyslné zavinění pachatele, který jako dlužník, jenž je v úpadku (resp. fyzická osoba jednající za takového dlužníka ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku), zcela nebo částečně zmaří uspokojení pohledávky svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, ač si z okolností musel být vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a buď ho chtěl způsobit, anebo alespoň pro případ, že jej způsobí, s tím byl srozuměn.

10. Jak přitom mimo jiné vyplývá v nyní posuzované věci z rozhodných skutkových zjištění popsaných pod bodem 2. ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, obviněný L. P. za přetrvávajícího stavu úpadku obchodní společnosti P., s. r. o., přednostně uhradil pohledávky pouze některých věřitelů na úkor jiných, přičemž „... věděl a byl srozuměn s tím, že jejich pohledávky zůstanou vzhledem k nedostatku majetku a výnosů společnosti P., s. r. o., zcela neuspokojeny...“. Z uvedených slovních formulací a z popisu jednání obviněného v rámci spáchaného skutku nelze podle názoru Nejvyššího soudu dovodit žádné pochybnosti o zavinění obviněného ve formě přímého úmyslu [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], jak správně uzavřely soudy obou stupňů.

11. Pro existenci zavinění obviněného mají v této věci význam i judikatorní závěry vyjádřené v rozhodnutí uveřejněném pod č. [10/2003](#) Sb. rozh. tr. Podle nich je předpokladem trestní odpovědnosti dlužníka, který se nachází v úpadku, za trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., resp. nyní za trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, že pachatel jako dlužník (nebo osoba jednající za dlužníka ve smyslu § 90 odst. 2 tr. zák., nyní ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku) v důsledku zvýhodnění některého ze svých věřitelů alespoň částečně zmařil uspokojení pohledávek ostatních věřitelů, přičemž i naplnění tohoto znaku musí být zahrnuto jeho úmyslným zaviněním. Pachatel zde tedy jedná se záměrem, aby se jako dlužník vyhnul poměrnému uspokojení pohledávek ostatních věřitelů, a buď tím chce alespoň částečně zmařit uspokojení jejich pohledávek, anebo si je alespoň vědom toho, že jeho jednání může mít uvedený následek, a pro případ, že jej způsobí, je s tím srozuměn. Takový předpoklad byl splněn podle názoru Nejvyššího soudu též u obviněného L. P. Závěr o naplnění subjektivní stránky trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným, zde tedy vyplývá nejen z charakteru a způsobu jednání obviněného popsaného ve skutkové větě ve výroku o vině pod bodem 2. v rozsudku soudu prvního stupně, ale i z ostatních rozhodných okolností, zejména pak ze záměru obviněného a z neodvratnosti

následku v podobě porušení majetkových práv ostatních (poškozených) věřitelů obchodní společnosti P., s. r. o., a způsobení značné škody.

12. Ze shora konstatovaných důvodů proto Nejvyšší soud považuje námitky obviněného, jimiž zpochybnil své úmyslné zavinění, za neopodstatněné.

13. Dále se Nejvyšší soud zabýval argumentací obviněného, v níž v podstatě namítl nesprávné použití ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku s poukazem na skutečnost, že v posuzované věci šlo jen o obchodní spor s věřiteli. Nejvyšší soud k tomu připomíná, že podle nového trestního zákoníku, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2010 a podle něhož byl posuzován čin obviněného, sice trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, v kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Trestným činem je ovšem obecně každý protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. U obviněného L. P. pak nebylo zjištěno nic tak výjimečného, co by vylučovalo možnost uplatnění trestní represe vůči němu; ostatně ani sám obviněný ve svém dovolání neuvádí žádné skutečnosti, které by mohly zpochybnit závěr o společenské škodlivosti jím spáchaného činu, resp. nekonkretizuje, jaká jiná odpovědnost by u něj přicházela v úvahu. Naopak, povaha a rozsah jím porušených zákonných povinností a další okolnosti, zejména pak větší počet poškozených věřitelů a výše, v jaké bylo zmařeno uspokojení jejich pohledávek, svědčí o takové míře společenské škodlivosti činu spáchaného obviněným, která vyžaduje i uplatnění trestní odpovědnosti vůči němu a trestněprávních důsledků s ní spojených. Proto nemohlo dojít ani k namítanému pochybení při použití zásady subsidiarity trestní represe, jak naznačoval obviněný ve svém dovolání.

14. Nejvyšší soud však neakceptoval ani námitky obviněného proti výroku o náhradě škody. Obviněný označil výrok soudu prvního stupně, kterým ho zavázal k povinnosti nahradit poškozeným subjektům škodu, za nezákonný, neboť věřitelé uplatnili své nároky v insolvenčním řízení vedeném proti obchodní společnosti P., s. r. o., která je dlužníkem. Obviněný zde ovšem argumentuje v podstatě procesní překážkou a poukazuje na procesní ustanovení § 228 tr. ř., což neodpovídá uplatněnému hmotněprávnímu dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., zejména když obviněný zpochybňuje i výši nároků poškozených věřitelů a namítá nedostatky v odůvodnění výroku o náhradě škody. Nejvyšší soud k tomu nad rámec citovaného důvodu dovolání uvádí následující.

15. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. platí, že odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3 tr. ř.), nestanoví-li trestní řád jinak. Nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno. Výrok o náhradě škody v rozsudku soudu prvního stupně pak odpovídá této zákonné směrnici, protože obviněný L. P. byl uznán vinným takovými trestnými činy, jimiž způsobil škodu na cizím majetku, kterou do rozhodnutí soudů nižších stupňů nenahradil. Přitom všichni poškození, jimž byly nároky na náhradu škody přiznány, uplatnili své nároky včas a řádně (§ 43 odst. 3 tr. ř.) a nevznikla zde žádná zákonná překážka, která by bránila takovému rozhodnutí o náhradě škody.

16. Překážkou uvedeného charakteru pak nemůže být ani okolnost, že poškození věřitelé přihlásili své neuspokojené pohledávky v insolvenčním řízení, které dosud neskončilo a které je ovšem vedeno

ohledně majetku obchodní společnosti P., s. r. o., nikoli majetku obviněného. S ohledem na odlišnost zmíněných osob jako samostatných subjektů práva i na jejich majetkovou samostatnost, byť je obviněný jediným společníkem jmenované obchodní společnosti (viz přiměřeně rozhodnutí uveřejněné pod č. [41/2010-II](#). Sb. rozh. tr.), nic nebránilo soudu učinit výrok o povinnosti obviněného nahradit škodu způsobenou spáchanými trestnými činy. V rozsahu, v jakém budou poškození věřitelé uspokojeni v insolvenčním řízení z majetku zmíněné obchodní společnosti jako dlužníka, zanikne povinnost obviněného k náhradě škody ve vztahu k týmž uspokojeným pohledávkám.

17. Nejvyšší soud nemohl přisvědčit ani argumentaci obviněného, pokud soudům nižších stupňů vytkl, že ve vztahu k výroku o náhradě škody důsledně nezvážily použití moderačních ustanovení obsažených v občanskoprávních předpisech. Možnost snížení náhrady škody (tzv. moderaci) upravovalo v době spáchání posuzovaných trestných činů ustanovení § 450 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (s účinností od 1. 1. 2014 jde o ustanovení § 2953 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku). Jak ovšem výslovně stanovila věta třetí citovaného ustanovení, náhradu nebylo možné snížit, byla-li škoda způsobena úmyslně. O úmyslné způsobení škody pak nepochybně jde i tehdy, jestliže škoda je následkem (účinkem) spáchaného úmyslného trestného činu, jak tomu bylo i v případě obviněného. Navíc zde v uvedené době platilo i ustanovení § 386 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, které zcela vylučovalo snížení náhrady škody soudem a které se jako speciální ustanovení vůči § 450 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, použilo zejména ve vztazích mezi podnikateli při jejich vystupování v obchodněprávních vztazích.

18. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který rovněž uplatnil obviněný L. P. ve svém dovolání, Nejvyšší soud připomíná, že ho lze naplnit ve dvou alternativách. Podle první z nich je tento dovolací důvod dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku podaného proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. V této variantě jde o procesní dovolací důvod, který spočívá v porušení práva na přístup strany k druhé soudní instanci, a to zejména ve formě odmítnutí nebo zamítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí. Odvolání obviněného však bylo v souladu se zákonem a v řádně provedeném odvolacím řízení podle § 254 tr. ř. věcně přezkoumáno a za dodržení všech zákonných podmínek odvolací soud podle § 256 tr. ř. rozhodl o jeho zamítnutí. Procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí odvolacího soudu tedy byly splněny, neboť nedošlo k omezení obviněného v přístupu k odvolacímu soudu, a tudíž nemohlo dojít ani k naplnění zmíněného dovolacího důvodu v jeho první alternativě.

19. Podle druhé alternativy lze dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. shledat za situace, pokud v řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, byl dán některý jiný z důvodů dovolání obsažených v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Obviněný pak spatřoval v předcházejícím řízení naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. K tomuto důvodu dovolání se Nejvyšší soud podrobně vyjádřil již výše, přičemž uzavřel, že námitky obviněného jsou nedůvodné.

20. Vzhledem k uvedenému dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný L. P. podal své dovolání proti rozhodnutí, jímž nebyly naplněny uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Protože však jeho dovolání se v zásadě opírá o námitky, které jim sice odpovídají, ale Nejvyšší soud neshledal tyto námitky opodstatněnými, odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné, takže nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. Jde totiž o závěr, který lze učinit bez takové přezkumné činnosti pouze na podkladě spisu a obsahu dovolání, aniž bylo třeba opatřovat další vyjádření dovolatele či ostatních stran trestního řízení, nebo dokonce doplňovat řízení provedením důkazů podle § 265r odst. 7 tr. ř.